

УДК 343.35

DOI 10.37566/2707-6849-2021-2(35)-6

Оксана ПОЛЬНА,*директор Львівського регіонального відділення**Національної школи суддів України*

ORCID: 0000-0002-9442-0465

АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБМЕЖЕННЯ СПІЛЬНОЇ РОБОТИ БЛИЗЬКИХ ОСІБ У СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ

Постановка проблеми. Під адміністративно-правовим обмеженням спільної роботи близьких осіб (далі – АПОРБО) у системі правосуддя в широкому сенсі потрібно розуміти передбачене адміністративним законодавством України виправдане дійсним антикорупційним значенням звуження прав громадян України на доступ до професійної публічної служби в системі правосуддя, на продовження публічної служби та на здійснення службової кар'єри в зазначеній системі шляхом: 1) недопущення укладання службового контракту, блокування просування по службі осіб, якщо це зумовлюватиме ситуацію прямого підпорядкування близькій особі; 2) припинення службових правовідносин з особами, котрі перебувають у відносинах прямого підпорядкування близькій особі.

Тобто, як випливає з викладеного, досліджуване обмеження низки службових прав виявляється у звуженні прав людини, що у будь-якій правовій, демократичній державі (у сенсі, що розкривають А. Георгіца і Н. Шукліна [1]) може здійснюватися лише тоді, коли воно реально виправдовується більшим благом – загальним благом. Особливим для АПОРБО у системі правосуддя є те, що воно виправдовується: а) сутністю корупції, яка є надзвичайно небезпечним

соціально-правовим явищем [2, с. 67; 3, с. 123], що може також виникнути у результаті порушення відповідного адміністративно-правового обмеження; б) антикорупційними мотивами законодавця. При цьому слід мати на увазі, що звуження цих базових службових прав має ґрунтуватись на реальній небезпеці, яка підтверджує той факт, що держава обмежує можливості громадян не доволіно, а цілком виправдано.

Без з'ясування цих обставин може виникнути уявлення про те, що: 1) Україна не є правовою і демократичною державою, а є несправедливою державою, в якій ігноруються базові права людини на публічній службі; 2) законодавець викривляє конкуренцію серед професійних публічних службовців і громадян України, які бажають набути відповідного адміністративно-правового статусу; 3) опосередковано тисне на судову владу, шкодячи незалежності та самостійності суду. Саме тому у процесі дослідження АПОРБО у системі правосуддя необхідним є з'ясування його реального антикорупційного значення.

Аналіз наукової літератури та невіршені раніше питання. Попри очевидну важливість встановлення антикорупційного значення АПОРБО у системі правосуддя, це питання ще не було предметом комплексного дослідження. При цьому потрібно зазначити, що окремі аспекти антикорупційного значення АПОРБО загалом розглядалися у наукових працях О. Бандурки, В. Белевцевої, Ю. Битяка, О. Бусол, О. Костенка, М. Мельника, М. Хавронюка, С. Шатрави та інших науковців. Відтак, у процесі встановлення антикорупційного значення АПОРБО у системі правосуддя в нашій державі доцільним є використання ґрунтовних напрацювань цих та інших учених у вирішенні питання щодо виявів антикорупційного значення досліджуваного феномена.

Отже, **метою** цієї статті є формулювання комплексної наукової думки про антикорупційну сутність адміністративно-правового обмеження спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя України. Ця мета досягатиметься шляхом виконання таких *завдань*: 1) окреслити загальну антикорупційну сутність адміністративно-правового обмеження спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя України; 2) виявити та систематизувати основні риси досліджуваного обмеження, що характеризують його антикорупційне значення, а також проаналізувати їх; 3) узагальнити результати дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальна антикорупційна сутність АПОРБО у системі правосуддя виявляється в тому, що це адміністративно-правове обмеження являє собою передбачений чинним адміністративним законодавством: 1) «кадровий бар'єр» для збільшення в системі правосуддя корупційних ризиків, зумовлених реалізацією кадрової політики у зазначеній системі (при цьому потрібно виходити із того, що «кадрова політика є запорукою результативності діяльності уповноважених органів» [4, с. 5]); 2) «кадровий інструмент» виправлення ситуацій,

коли суб'єкти кадрового забезпечення діяльності органів публічної служби у системі правосуддя через об'єктивні чи суб'єктивні причини допустили порушення відповідного адміністративно-правового обмеження й таким чином збільшили обсяг корупційних ризиків у системі правосуддя. Враховуючи поняття і загальну антикорупційну сутність досліджуваного адміністративно-правового обмеження, доходимо думки, що антикорупційне значення АПОРБО у системі правосуддя виявляється у такому:

1. *Спільна робота близьких осіб у системі правосуддя об'єктивує непотизм, який є окремим виявом корупції, що створює сприятливі умови для поширення більш небезпечних форм корупції у цій системі.* У практичній дійсності непотизм окреслюється у т. зв. «непотифічній практиці», яка науковцями поділяється на два види. Перший вид відповідної «практики» є суспільно шкідливим і «виявляється в організації та існуванні непотифічних відносин (незважаючи на мету і завдання їх організації та існування), у межах яких не було вчинено жодних інших зловживань, зумовлених цими відносинами.

Тобто навіть, якщо сторони відповідних корупційних відносин не планували чи ще не встигли вчинити корупційні діяння, зумовлені непотифічною змовою, організація цих відносин презюмує їх соціальну шкідливість (адже ними порушується антикорупційне законодавство, законодавство про державну службу, знижується довіра суспільства до державних органів, створюється середовище для панування корупції у державних органах тощо)» [5, с. 336]. Другий вид відповідної «непотифічної практики» є суспільно небезпечним і полягає «у тому, що непотифічні змовники, організувавши відповідні корупційні відносини, функціонують у них, переслідуючи спільну мету – вчинення корупційних відносин найбільш оптимальним чином, використовуючи можливості цих відносин» [5, с. 336]. Отже, встановлення законодавцем АПОРБО у системі правосуддя та забезпечення дотримання цього обмеження на практиці унеможлиблює створення в системі правосуддя суспільно шкідливих та суспільно небезпечних зв'язків, у межах яких недобросовісними особами буде використовуватись ресурсна база та можливості органів публічної служби у розглядуваній сфері в приватних інтересах, шкодячи інтересам суспільства та інтересам правосуддя загалом. Ігнорування державою відповідного обов'язку призводить до розчарування суспільства у владі (особливо шкідливим це є в контексті довіри суспільства до судової влади), «становить реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку» [6, с. 19], а також обумовлює критичну соціальну напруженість, подібну до того, що по всій державі проявилось у 2013 році в масштабних акціях протесту.

2. *АПОРБО у системі правосуддя є реальним бар'єром, який знижує динаміку поширення та обмежує масштаби поширення корупції (щонайперше у формі непотизму) в системі суб'єктів публічної адміністрації в Україні загалом та в*

системі правосуддя зокрема. Публічною службою в Україні є «вид служби, який: об'єктивується в професійній діяльності фізичних осіб (публічних службовців), що фінансується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів і здійснюється на посадах у державних органах та органах місцевого самоврядування, на які вони призначаються (обираються); виявляється у виконанні та практичній реалізації публічної влади» [7, с. 54].

Таким чином, можемо дійти висновку, що професійна публічна служба є «двигуном» системи публічної адміністрації, яка приводить у «рух» саму державу, а професійна публічна служба у системі правосуддя – уможливує діяльність судової влади, виконання судами покладених на них завдань, належне здійснення яких приводить до того, що держава стає правовою та демократичною. Отже, якщо допущення спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя, як нами вже було встановлено, збільшує корупційні ризики у цій системі, то АПОРБО у системі правосуддя є антикорупційним «бар'єром» та «інструментом», що не допускає корупційних відхилень у функціонуванні цієї системи.

Зазначене сьогодні має надзвичайно важливе значення з огляду на той факт, що корупція, як зазначає вітчизняний учений А. Новак, «створює суттєву небезпеку для життєдіяльності суспільства і на сьогодні масштаби її поширення становлять реальну проблему функціонування системи національної безпеки» [8, с. 20]. Відтак, у рамках поточної судово-правової реформи необхідним є приділення законодавцем значної уваги вдосконаленню сутності та функціонування адміністративно-правового механізму обмеження спільної роботи близьких осіб (далі – АПМОРБО) у системі правосуддя.

3. АПОРБО у системі правосуддя сприяє підвищенню авторитету суддів, професійної публічної служби загалом та рівня поваги і довіри суспільства до судової влади, держави, а також зниженню правового нігілізму в суспільстві. Вітчизняний науковець А. Коротких констатує, що «поведінка державних службовців повинна відповідати існуючим очікуванням громадськості, а також забезпечувати належний рівень довіри суспільства та громадян до інституту державної служби (до державних органів, посад)» [9, с. 92]. Зважаючи на це, професійний публічний службовець зобов'язується «підключитися про позитивний авторитет органів державної влади та державної служби у цілому, дорожити своїм ім'ям і статусом, що особливим системним чином спотворюється діями держслужбовців, які мають ознаки корупційних діянь, об'єктивуючи ті чи інші прояви корупції» [9, с. 92–93].

Тобто дії публічного службовця, що призводять до виникнення та поширення корупції, або ж дії, які можуть зумовити виникнення корупції (чи навіть створюють у суспільстві уявлення про те, що такі дії є корупційними), на думку А. Коротких, є такими, що шкодять авторитету держави та знижують довіру суспільства до держави. Ця позиція широко підтримується іншими науковцями. Наприклад,

вітчизняний учений А. Новак вказує на те, що «корупція спричиняє масову недовіру населення до багатьох інститутів публічної влади в Україні, а також до держави як інституту, який не може забезпечити верховенство права та законність, права громадян» [8, с. 20]. У свою чергу В. Настюк, В. Белєвцева та О. Клок наголошують на тому, що «суспільна небезпека корупційних правопорушень, їх поширеність в органах державної влади і місцевого самоврядування викликають недовіру та зневагу суспільства до владних інститутів, зумовлюють необхідність запобігання будь-яким проявам корупційного спрямування» [10, с. 4].

Таким чином, доходимо думки, що *реальна протидія корупційним проявам у системі публічного адміністрування в системі правосуддя призводить до зворотного ефекту – відновлюється довіра суспільства до публічної влади загалом та до судової влади, зокрема*. Не є винятком з вказаного також і встановлення АПОРБО у системі правосуддя та забезпечення дотримання цього обмеження на практиці. Ця позиція також підтверджується, зокрема, роз'ясненнями служби з питань запобігання і виявлення корупції та проведення люстрації Національної гвардії України «Щодо обмеження спільної роботи близьких осіб відповідно до Закону України “Про запобігання корупції”», в яких прямо вказано, що «встановлення зазначеного обмеження зумовлено усвідомленням того, що в суспільстві не повинно бути жодних сумнівів у порядності (доброчесності) посадової особи. У процесі прийняття рішень, вчинення дій чи бездіяльності цієї посадової особи мають бути виключеними будь-які приватні інтереси, зокрема nepotизм, тобто сприяння близьким особам».

Окрім того, що закріплення в законодавстві та забезпечення фактичного дотримання АПОРБО у системі правосуддя сприяє відновленню довіри суспільства до судової влади, слід мати на увазі й те, що це обмеження також закономірно позначається й на рівні правового нігілізму в суспільстві. Справа у тому, що морально-психологічний контекст наслідків корупції, як цілком справедливо підмічає Н. Шинкаренко, характеризується тим, що це явище «є потужним фактором деморалізації суспільства, знищення моральних цінностей, деформації індивідуальної та суспільної психології» [11, с. 210]. Крізь призму корупції відбувається зміна мотивації «громадян у різних сферах соціального життя, що призводить до блокування механізмів державного управління» [11, с. 210]. Закономірність цього зумовлена тим, що тоді, «коли влада зневажає право і законність, знищує довіру до неї і її органів, це стає спусковим механізмом масового прояву криміногенного потенціалу» [12, с. 23].

4. *АПОРБО в системі правосуддя максимізує позитивні стимули до правомірної поведінки громадян загалом та професійних публічних службовців у системі правосуддя зокрема*. Загальновідомо, що професійні публічні службовці загалом є взірцем поведінки, уособленням морального авторитету для суспільства, що виправдовує

наявні в адміністративному законодавстві України вимоги до осіб, які бажають реалізувати право на доступ до публічної служби. Саме тому, коли на публічній службі існує низка корупційних ризиків, зумовлених кадровими процесами, а в системі публічної адміністрації загалом і в системі правосуддя зокрема наявні службовці, які порушують адміністративно-правові обмеження кадрового характеру (особливо ті, що безпосередньо зумовлені політикою запобігання корупції), корупційна практика «звичайноється», стає очікуваним елементом буття. Наслідком цього є те, що в професійних публічних службовців у системі правосуддя, які є добросовісними, збільшується потенціал толерантності до корупції, а тому в ситуаціях «моральної дилеми» вони можуть бути більш схильними до задоволення приватного інтересу, аніж за умов жорсткого режиму недопущення «непотифічної практики».

Похідним результатом цього є те, що в умовах, коли корупція набуває рис системного явища, вона також стає звичною практикою вирішення тих чи інших питань і для громадян, особливо для тих, хто бажає вирішити такі проблеми шляхом звернення з позовом до суду. Відтак, закріплення в адміністративному законодавстві АПОРБО у системі правосуддя є не лише «кадровим бар'єром» для поширення корупції серед професійних публічних службовців у відповідній системі, а й перешкодою для поширення корупції в суспільстві.

5. АПОРБО у системі правосуддя є фактичним результатом суспільного запиту на зниження рівня толерантності до корупції в системі публічної адміністрації загалом та в системі правосуддя зокрема. Вітчизняний учений А. Приходько констатує, що «високий рівень корупції в Україні (передусім у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та державних підприємствах) є негативним явищем, яке обумовлює низький рівень розвитку економіки в державі, складність у залученні іноземних інвестицій, повільні темпи інтеграції з Європейським Союзом. Крім того, через те, що державний бюджет регулярно недоотримує значні кошти через недостатньо ефективні заходи з попередження та протидії корупції, соціальний захист вразливих груп населення з боку держави є вкрай незадовільним» [13, с. 67]. Закономірно, що громадяни, які покладають на державу та на професійну публічну службу обов'язки, закріплені в Конституції України [14; 15, с. 10–11], вимагають того, щоб ці обов'язки повною мірою дотримувались зобов'язаними суб'єктами, що неможливо в корумпованій системі, в якій спершу задовольняються інтереси корумпованих службовців.

Наслідком цього стало те, що в нашій державі стрімко розпочались масштабні зміни, котрі спричиняють появу нових суспільних відносин, процесів та явищ, а також зумовлюють цивілізаційну трансформацію існуючих відносин, процесів і явищ, щонайперше у площині функціонування професійної публічної служби та системи суб'єктів публічної адміністрації загалом. Разом із тим слід мати на увазі, що окреслений запит суспільства наразі не вичерпався (це виправдано негативними

оцінками міжнародних неурядових організацій антикорупційних здобутків України) й тому потребує його системного задоволення у вигляді: 1) постійної роботи компетентних суб'єктів щодо системного запобігання корупції, зокрема, у частині недопущення «непотифічної практики», що є фундаментом, на якому укорінюється корупція на публічній службі; 2) комплексного вдосконалення функціонування АПМОРБО у системі правосуддя в межах поточної судово-правової реформи в Україні.

Висновки. Узагальнюючи особливі вияви антикорупційного значення досліджуваного обмеження можемо дійти висновку, що розглядуване явище має фундаментальне антикорупційне та державотворче значення, котре посилює рівень національної безпеки держави, сприяє становленню України як дійсно правової та демократичної держави. Саме в такій державі органи публічної служби спроможні функціонувати як суб'єкти публічної адміністрації, які стають як на захисті загального блага та публічного інтересу, так і на захисті кожної людини, котра потребує захисту та допомоги. Водночас недотримання в державі АПОРБО сприяє тому, що органи публічної служби наповнюються близькими особами, які можуть вступати у корупційну змову з метою використання загального блага та публічного інтересу у власних (особистих) інтересах, що неприпустимо, адже спотворює мету існування держави та призводить до того, що публічні ресурси (певного органу публічної служби, його структурної одиниці) використовуються неналежним чином, і тому в конкретному випадку відбувається незадоволення публічного інтересу.

Перелік використаних джерел

1. Шукліна Н. Г., Георгіца А. З. *До питання про зміст конституційно-правової категорії «демократія»*. Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Правознавство. 2003. Вип. 172. С. 46–51.

2. Ахтирська Н. М. *Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження щодо корупційних правопорушень: суб'єкти та повноваження*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 34, Т. 3. С. 67–70.

3. Заросило В. О., Гладкий В. В. *Хабарництво як базисна форма прояву корупції*. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2018. № 16. С. 123–139.

4. Ахтирська Н. М. *Міжнародний досвід боротьби з корупцією як вектор формування національної антикорупційної політики: огляд законодавства Румунії*. Віче. 2015. № 18. С. 2–5.

5. Гладкий В. В. *Заборона непотизму в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.): у 2 ч. Київ: НАВС, 2018. Ч. 2. С. 335–338.*

6. Нонік В. В. *Механізми формування та реалізації антикорупційної політики в Україні: дис. ... докт. наук з держ. управл.: 25.00.02. Миколаїв, 2019. 402 с.*
7. Комірчий П. О. *Адміністративно-правові засади публічної служби у правоохоронній сфері України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 611 с.*
8. Новак А. М. *Теоретико-методологічні засади формування та реалізації національної антикорупційної політики: дис. ... докт. наук з держ. управл.: 25.00.01. Дніпро, 2019. 562 с.*
9. Коротких А. Ю. *Проблеми юридичної відповідальності державних службовців за трудовим законодавством України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2019. 472 с.*
10. Настюк В. Я., Бєлєвцева В. В., Клок О. В. *Адміністративно-правові проблеми протидії корупції в Україні: монографія / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків: Право, 2017. 216 с.*
11. Шинкаренко Н. В. *Адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах поліції. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2016. № 4 (75). С. 209–215.*
12. Дудоров О. О., Коломоєць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. *Загально-теоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: монографія. Запоріжжя: Гельветика, 2019. 476 с.*
13. Приходько А. А. *Адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2020. 485 с.*
14. Оніщук М. В. *Верховенство Конституції України як засадничий принцип правової держави. Віче. 2010. № 18. С. 6–7.*
15. Оніщук М. В., Савчин М. В. *Пряма дія Конституції та імплементация її положень в адміністративному судочинстві. Слово Національної школи суддів України. 2020. № 2 (31). С. 6–26. doi:10.37566/2707-6849-2020-2(31)-1.*

References

1. Shuklina, N. H., Heorhitsa, A. Z. *On the question to the content of the constitutional and legal category «democracy» [Do pytannia pro zmist konstytutsiino-pravovoi katehorii «demokratiiia»]. Scientific Bulletin of Chernivtsi University (Series Law). 2003. Vol. 172. P. 46–51 [ukr.]*
2. Akhtyrskaya, N. M. *International cooperation during criminal proceedings in relation to corruption offences: subjects and plenary powers [Mizhnarodne spivrobotnytstvo pid chas kryminalnoho provadzhennia shchodo koruptsiinykh pravoporushen: subiekty ta povnovazhennia]. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University (Series Law). 2015. Vol. 34 (3). P. 67–70 [ukr.]*

3. Zarosylo, V. O., Hladky, V. V. Bribery as a Basic Form of Corruption [Khabarnytsvo yak bazysna forma proiavu koruptsii]. *Journal of the South Regional Center of National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2018. Vol. 16. P. 123–139 [ukr.]
4. Akhtyrska, N. M. International experience in the fight against corruption as a vector of formation of the National Anti-Corruption Policy: Review of Romanian legislation [Mizhnarodnyi dosvid borotby z koruptsiieiu yak vektor formuvannia natsionalnoi antykoruptsiinoi polityky: ohliad zakonodavstva Rumunii]. *Viche*. 2015. Vol. 18. P. 2–5 [ukr.]
5. Hladky, V. V. Prohibition of nepotism in Ukraine [Zaborona nepotyzmu v Ukraini]. *Implementation of the state anti-corruption policy in the international dimension: Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference, Kyiv, December 7, 2018 p.* Kyiv: NAIA, 2018. Vol. 2. P. 335–338 [ukr.]
6. Nonik, V.V. Mechanisms of formation and implementation of anti-corruption policy in Ukraine [Mekhanizmy formuvannia ta realizatsii antykoruptsiinoi polityky v Ukraini]: *Dissertation on Doctor of Science in Public Administration: 25.00.02.* Mykolayiv, 2019. 402 p. [ukr.]
7. Komirchyi, P. O. Administrative and legal bases for public service in law enforcement area of Ukraine [Administratyvno-pravovi zasady publichnoi sluzhby u pravoohoronnii sferi Ukrainy]: *Dissertation on Doctor of Legal Sciences degree: 12.00.07.* Kyiv, 2020. 611 p. [ukr.]
8. Novak, A. M. Theoretical and methodological essentials of formation and implementation national anti-corruption policy. [Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia ta realizatsii natsionalnoi antykoruptsiinoi polityky]: *Dissertation on Doctor of Science in Public Administration: 25.00.01.* Dnipro, 2019. 562 p. [ukr.]
9. Korotkych, A. U. The problems of legal responsibility of public servants under the labour laws of Ukraine [Problemy yurydychnoi vidpovidalnosti derzhavnykh sluzhbovtiv za trudovym zakonodavstvom Ukrainy]: *Dissertation on Doctor of Legal Sciences degree: 12.00.05.* Kyiv, 2019. 472 p. [ukr.]
10. Nastiuk, V. Y., Bielievtseva, V. V., Klok, O. V. Administrative and legal problems of combating corruption in Ukraine [Administratyvno-pravovi problemy protydii koruptsii v Ukraini]: *monograph / ed. by V. Y. Nastiuk.* Kharkiv: Pravo, 2017. 216 p. [ukr.]
11. Shinkarenko, N. V. Administrative and legal mechanism to prevent corruption within the police agencies [Administratyvno-pravovyi mekhanizm zapobihannia koruptsii v orhanah politsii]. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*. 2016. № 4 (75). P. 209–215 [ukr.]
12. General theoretical, administrative and criminal legal bases of conceptualization of anti-corruption reform in Ukraine [Zahalnoteoretychni, administratyvno- ta kryminalno-pravovi osnovy kontseptualizatsii antykoruptsiinoi reformy v Ukraini]: *monograph / Ed.*

by O. O. Dudorov, T. O. Kolomoiets, S. M. Kushnir, O. L. Makarenkov. Zaporizhzhia: Helvetica, 2019. 476 p. [ukr.]

13. Prikhodko, A. A. *Administrative and legal support for preventing and countering corruption in Ukraine in the context of European integration [Administratyvno-pravove zabezpechennia zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini za umov yevrointehratsii]: Dissertation on Doctor of Legal Sciences degree: 12.00.07. Dnipro, 2020. 485 p. [ukr.]*

14. Onishchuk, M. V. *The supremacy of the Constitution as a fundamental principle of the state of justice. Viche. 2010. Vol. 18. P. 6–7 [ukr.]*

15. Onishchuk, M. V., Savchyn, M. V. *Direct effect of the Constitution and implementation of its provisions in administrative justice [Priama diia Konstytutsii ta implementatsiia yii polozhen v administratyvnomu sudochynstvi]. Slovo of the National School of Judges of Ukraine. 2020. № 2 (31). С. 6–26. doi:10.37566/2707-6849-2020-2(31)-1 [ukr.]*

ПОЛЬНА О. Антикоруційне значення адміністративно-правового обмеження спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя.

Стаття присвячена формулюванню актуальної комплексної наукової думки про антикорупційне значення адміністративно-правового обмеження спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя України. Окреслюється загальна антикорупційна сутність досліджуваного адміністративно-правового обмеження, виявляються та систематизуються основні риси такого обмеження, що характеризують його антикорупційне значення. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження.

Ключові слова: адміністративно-правове обмеження, антикорупційне значення, кадровий бар'єр, кадровий інструмент, корупція в системі правосуддя, система правосуддя, спільна робота близьких осіб.

ПОЛЬНА О. Антикоруptionное значение административно-правового ограничения совместной работы близких лиц в системе правосудия.

Статья посвящена формулировке актуальной комплексной научной мысли об антикоррупционном значении административно-правового ограничения совместной работы близких лиц в системе правосудия Украины. Определяется общая антикоррупционная сущность исследуемого административно-правового ограничения, выявляются и систематизируются основные черты данного ограничения, характеризующие его антикоррупционное значение. В выводах к статье обобщаются результаты исследования.

Ключевые слова: административно-правовое ограничение, антикоррупционное значение, кадровый барьер, кадровый инструмент, коррупция в системе правосудия, система правосудия, совместная работа близких лиц.

POLNA O. An anti-corruption value of administrative and legal restrictions of joint work of near persons in justice system.

The article focuses on the formulation of an urgent comprehensive scientific thought on the anti-corruption value of the administrative and legal restriction of the closely affiliated persons' collaboration in the justice system of Ukraine. It is a justified restriction of the citizens' rights to access professional public service in the justice system, provided by national administrative legislation, to continue public service and to exercise a career in this system, by preventing the conclusion of a service contract, blocking the promotion of persons, if this predetermines about direct subordination to a closely affiliated person; termination of official legal relations with persons who are in a relationship of direct subordination to a closely affiliated person.

It is noted that the general anti-corruption essence of the restriction under consideration is manifested in the fact that this restriction appears as a «personnel barrier» for increasing corruption risks in the justice system due to the implementation of personnel policy, as well as a “personnel instrument” for correcting situations when a violation of the corresponding restrictions takes place.

Considering the concept and essence of limiting the collaboration of closely affiliated persons in the justice system, the author proves that the anti-corruption value of such a limitation is that it: while restricting the joint work of closely affiliated persons in the justice system, makes it impossible for nepotism as a separate manifestation of corruption to arise in this system; is a real barrier that reduces the dynamics of the spread of corruption and limits its scale (primarily, in the form of nepotism) in the system of public administration subjects in Ukraine in general and in the justice system in particular; contributes to increasing the authority of judges, professional public service in general and the level of respect and trust of society in the judiciary, the state, as well as reducing legal nihilism in society; maximizes positive incentives for lawful behavior of citizens in general and professional public servants in the justice system, in particular; is the actual result of a public demand for a decrease in the level of tolerance to corruption in the public administration system in general and in justice system, in particular.

In the conclusions to the article, it is noted that non-compliance with the administrative and legal restrictions on the collaboration of closely affiliated persons in the justice system creates a situation in which the public service bodies in this system are filled with close persons, who may enter into a corruption conspiracy to use the common good and public interest in their own (personal) interests, which is unacceptable because it distorts the purpose of the existence of the state in general and the judicial power, in particular.

Key words: administrative and legal restrictions, anti-corruption value, corruption in the justice system, joint work of closely affiliated persons, justice system, personnel barrier, personnel tool.